

Kvitsøy kommune

Forvaltningsplan for gås

Bilde hentet fra onlinephotographers.org

Vedtatt av kommunestyret 15.02.2022

Forord

Konflikten mellom ville gjess og landbruksinteressene har tilspisset seg de siste 10 – 20 årene. Dette skyldes at gåsebestanden har økt kraftig, samtidig som bosettingen og driftsmønsteret i landbruket har endret seg. Gjess, som tidligere i stor grad beitet på øyer og holmer som ble kultivert gjennom landbruksdrift slik som beiting og slått, må nå søke andre steder for å finne nødvendig beiteområder. Årsaken til dette er at det er blitt mindre beiting og kultivering av holmene.

Administrasjonen i Kvitsøy har på grunn av henvendelse fra bønder som er plaget av beiting av gås, særlig grågå, bestemt at det bør utarbeides en forvaltningsplan for grågå i kommunen.

Fylkesmannen krever at det utarbeides en forvaltningsplan før det kan gjøres tiltak som hindrer skader på landbruksområdene. Som for eksempel forskyving av jakt, skadefelling ol.

Kvitsøy kommune fikk i 2011 hjelp fra Sandnes Landbrukskontor til å få laget en forvaltningsplan for gås. Arnt Mørkesdal utarbeidet da, i samarbeid med Kvitsøy kommune, et forslag til en forvaltningsplan for gås i Kvitsøy kommune som ble vedtatt av Teknisk utvalg 16.06.2011.

Forvaltningsplanen ble revidert i 2015. Da hadde det vært en betydelig økning i bestanden av grågå siden 2011, noe som gjorde at man måtte sette inn nye tiltak basert på erfaringer fra tiltakene som ble iverksatt etter første vedtatte plan. Videre ble det i denne revideringen tillatt med jakt på Krågøy og Hestholmen.

Forvaltningsplanen for gås er igjen moden for revidering. Bestanden av grågå har økt gjennom hele perioden 2011 – 2020, og det er derfor behov for å videreføre allerede iverksatte tiltak og fortløpende vurdere nye.

Begrepsforklaring

Fellingstillatelse	Tillatelse til å felle et dyr.
Habitat	Leveområdet til en art. Det området arten foretrekker å oppholde seg i.
Hekkende gjess	Gjess som har reir med egg.
Ikke-hekkende gjess	Gjess som ikke er tilknyttet reir med egg.
Myteperiode / mytende gjess	Gjess som skifter fjærdrakt. Fuglene mister evnen til å fly i flere uker mens mytingen pågår.
Ordinær jakt	Tidspunkt hvor det er lov å jakte grågås i henhold til forskrift om jakt- og fangsttider mm. På Kvitsøy er denne perioden f.o.m. 10. august t.o.m. 23 desember.
Skadefelling	Jakt for å stanse eller forhindre skade. Brukes som virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner, og ikke som bestandsregulerende tiltak.
Tidligjakt	Jakt som foregår før den ordinære høstjakten. Krever lokal forskrift godkjent av Statsforvalteren.
Trekkende gjess	Gjess som er på vei til områder andre steder. De kan stoppe for pauser og næringssøk.
Yngletidsfredning	Alle dyr er fredet i yngletiden, og jakttidene fastsettes ut fra når på året avkommet kan klare seg på egenhånd uten foreldrene.

Innhold

Forord.....	2
Begrepsforklaring	3
Innhold	4
1 Innledning.....	5
2 Aktuelle arter.....	6
2.1 Grågås.....	6
2.2 Kortnebbgås	6
2.3 Hvitkinngås	6
2.4 Kanadagås.....	6
2.5 Andre gåsearter	6
2.6 Svaner	6
3 Problembeskrivelse og statistikk	7
3.1 Utviklingen på Kvitsøy siden 2015	7
3.1.1 Egg-telling	7
3.1.2 Eggsanking, skadefelling og tidligjakt	9
4 Tiltak.....	10
4.1 Eggsanking	10
4.2 Skremming.....	10
4.3 Gjerde	10
4.4 Snorer	10
4.5 Skadefelling	10
4.5.1 Erfaring fra tidligere år	11
4.6 Jakt/regulering.....	11
4.7 Etablering av nye friområder/beiteområder	11
4.8 Endring av avlingstype eller tidspunkt for høsting	12
5 Prioriterte tiltak	13
5.1 Null-hypotese	13
5.2 Friområde	13
5.3 Skremmeområdene	13
6 Økonomiske virkemidler	14
6.1 Offentlige tilskudd	14
7 Oppsummering.....	14
8 Kilder og referanser	15
9 Vedlegg – kart.....	17

1 Innledning

Utarbeidelse av forvaltningsplaner for gjess er foreslått i handlingsplan for forvaltning av gjess (DN - rapport 1996-2), og en slik forvaltningsplan vil kunne være retningsgivende for hvordan en skal håndtere problematikken og grågåsbestanden for framtiden. Her hevdes det at forvaltningsplaner bør være en nødvendig forutsetning for å utløse økonomiske midler, og en arbeidsgruppe tilrår blant annet at det avsettes midler som skal dekke kostnader til brukere som ivaretar hensynet til gjess.

Bakgrunn for forvaltningsplan:

I de senere årene har problemene med beiting av gjess økt betydelig på våren og sommeren på store jordbruksareal. Det har blitt store beiteskader og forurensing av ekskrementer fra gjessene. Grågåsa hekker nå også på hovedøya i tillegg til holmene rundt om i kommunen. Beitingen foregår stort sett på de beste landbruksarealene på hovedøya. Problemene oppstår på våren før hekking og på sommeren etter at ungene er flyvedyktig, men det er også mye gjess som forårsaker skade på beite og dyrket mark i mai og juni

Arbeidsmetode:

Utarbeidelsen av forvaltningsplanen i 2011, og revidering i 2015, foregikk ved at Arnt Mørkesdal, viltansvarlig ved landbrukskontoret i Sandnes kommune, hadde møter med en del grunneiere, og foretok befaringer både med og uten grunneiere. Det ble også samlet inn opplysninger som var relevant for saken. Ved denne revideringen, sommer/høst 2021 har Arnt Mørkesdal gitt skriftlig innspill til endringer i planen, videre er henvisninger til lovverk oppdatert og det er innarbeidet statistikk med utgangspunkt i gåsetellingsrapporter og rapporter/protokoller fra skadefelling og tidligjakt.

2 Aktuelle arter

2.1 Grågås

Grågåsa er en av de største gjessene og også den vanligste. Den hekker for det meste langs kysten på gress- og lyngkledd holmer og øyer fra Rogaland og oppover til Porsangerfjorden. Det er i de siste årene registrert en økt hekking fra Oslofjorden og videre vest- og nordover. Disse tilhører den nordvesteuropeiske bestanden. Flesteparten av gjessene trekker sydover til Spania og Nederland på ettersommeren og returnerer til Norge og Rogaland i mars, hekkingen tar til omtrent i midten av april og en måned senere i nord.

De siste årene har det vist seg at flere og flere gjess overvintrer, særlig på Jæren og Lista. Det er også flere par som overvintrer på Kvitsøy. De fuglene som overvintrer på Jæren og holmene utenfor er antakelig de første fuglene som kommer på våren. Grågåsa er den arten som skaper størst problemer på Kvitsøy og fastlandet på Jæren.

2.2 Kortnebbgås

Kortnebbgås hekker på Svalbard, men passerer fastlands-Norge under vår- og høsttrekket og overvintrer hovedsakelig i Nederland/Belgia. Under trekket mellomander kortnebbgjessene i Nord – Trøndelag, og er dermed ikke et problem på Kvitsøy.

2.3 Hvitkinggås

Hvitkinggås hekker i bratte fjell på Grønland og Svalbard. Disse overvintrer i Skottland og er observert langs Helgelandskysten under trekkene. Det er satt ut hvitkinggås i Sør-Norge og observert hekking, hovedsakelig i Indre Oslofjord. Sør-Rogaland har ikke tidligere vært et habitat for denne arten, men Hvitkinggås er nå observert hekkende på Rott utenfor Sola.

2.4 Kanadagås

Kanadagås er en vanlig art i Norge og har etter hvert fått stor utbredelse. I Rogaland er den etter hvert blitt et vanlig syn. Den har også kommet til Kvitsøy, men foreløpig i en beskjeden mengde.

2.5 Andre gåsearter

Følgende andre gåsearter er observert i Norge: Sædgås, Dverggås, Stripegås, Snøggås, Eskimogås, Ringgås, og Rødhalsgås. Disse artene er i liten eller ingen grad i konflikt med landbruket.

2.6 Svaner

Knoppsvane og Sangsvane er ikke konfliktarter på Kvitsøy.

3 Problembeskrivelse og statistikk

Grågåsa et naturlig element i områdene på Kvitsøy og holmene rundt. Den kom innom om våren for så å trekke nordover, og kom tilbake og mellomlandet senere på sommeren før den trakk sørover. Antall individer var ikke så stort, og skadene var begrenset.

Nå har Grågåsa på Kvitsøy økt sterkt i antall, og dette vil nok fortsette i årene framover. Årsaken kan være flere. Det kan ha betydning at verneområder i Spania der grågåsa overvintrer er totalfredet. Videre gir det ensidige landbruket med mye gressproduksjon stor tilgang på mat for gåsa. Den økte bestanden gjør at det ikke er nok og attraktiv mat på holmene, dermed flytter fuglene mye beiting sin inn på hovedøya. Her er det særlig de vestre delene som er utsatt, i tillegg til områdene ved steinkorset nord for Leiasundet og østre delen av Langøya (se kart i vedlegg).

Siden 2011 har flere og flere gjess overvintret, og de begynner å beite mye tidligere enn før. I tillegg kommer det fortsatt gjess utenfra som beiter fram til hekkingen starter. Dette er stort sett ungfugler av lokal bestand. I juni/juli kommer det voksne fuglene med flygedyktige unger. Når den ordinære jakta tar til den 10. august er mye av den lokale hekkebestanden allerede borte.

Skadene som oppstår er nedbeiting av graset, både på beitemark og dyrket mark, som er beregnet på sau, storfe og gris. Når gjessene går i store flokker (opptil ca. 300 av gangen), blir det mye avføring på beiter og dyrka mark. Enkelte steder er problemene så store at man vurderer å slutte med beiting i de mest utsatte områdene, samt at skadene på dyrka mark fører til tapt vinterfôr.

3.1 Utviklingen på Kvitsøy siden 2015

3.1.1 Egg-telling

Det ble gjennomført telling av reir og egg på Kvitsøy fem år på rad fra 2015 til 2019. Tellingene ble gjort på 20-25 av øyene og holmene i nærområdene til hovedøyene. I 2016, 2018 og 2019 ble det også gjennomført telling på øyer og holmer som tilhører verneområdene.

Ved telling av reir og egg vil man ikke klare finne samtlige reir, og rapportene fra tellingene antar at det er funnet ca. 2/3 av reirene. Det antas at populasjonen av hekkende grågåsa i Kvitsøy kommune har vært på omtrent 100 par i perioden 2015-2019. Tellingene viser at antall reir har vært relativt stabilt disse fem årene, og at det er i snitt ca. 4,5 egg i hvert reir.

I 2019 ble det funnet totalt 83 reir med egg, noe som er ganske mye høyere enn de foregående årene. I rapporten fra tellingen opplyses det om at det dette året ble undersøkt ca. dobbelt så mange øyer og holmer som tidligere år, og at dette kan være årsaken til et høyere antall reir. Men tallene viser også at det bare var reir på 20 av de besøkte holmene og øyene i nærområdene, og dette er et tilsvarende antall øyer/holmer med reir som foregående år. Det vil si at det i 2019 ble funnet flere reir per øy/holme.

Observasjoner i forbindelse med tellingene viser at grågåsa foretrekker å plassere reiret der det er mulighet for skjul, som regel i form av lyng og einerkratt. Dette innebærer at dersom man reduserer skjøtsel og beitetrykk i disse områdene vil det bli mer attraktivt for hekking pga. økt gjengroing.

Tabellene på neste side fremstiller funnene fra tellingene og diagrammet viser det totale antall reir og egg i både nærområdene og verneområdene. Tallene er hentet fra de skriftlige rapportene som er laget for hvert år med telling.

Nærområdene

	2015	2016	2017	2018	2019*
Antall øyer/holmer besøkt	21	21	25	22	51
Antall øyer/holmer med reir	16	11	20	17	20
Antall reir	41	30	24	29	48
Antall reir per øy/holme	2,6	2,7	1,2	1,7	2,4
Reir med egg	28	23	24	29	46
Totalt antall egg	111	106	117	131	195
Antall egg per reir	4,0	4,6	4,9	4,5	4,2

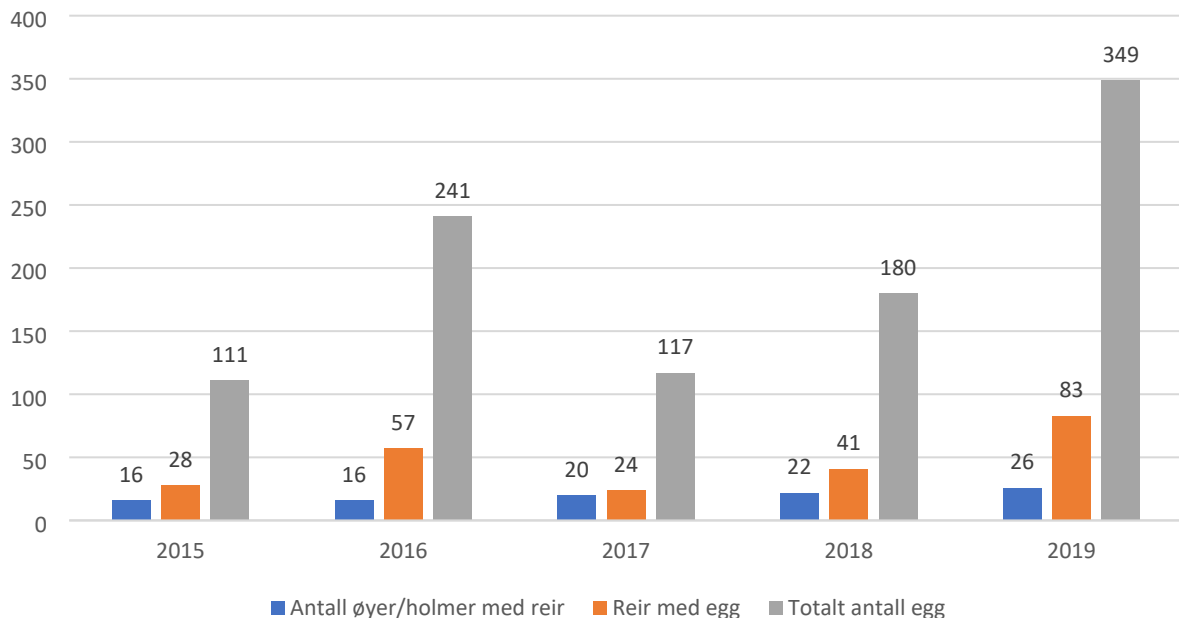
* I 2019 ble det undersøkt ca. dobbelt så mange øyer/holmer som tidligere år. Det ble bare funnet reir på 20 av dem, som tilsvarer antall øyer/holmer med reir fra foregående år, men det ble funnet nærmere dobbelt så mange reir på disse 20 øyene/holmene sammenlignet med årene før.

Verneområdene

	2016	2018*	2019
Antall øyer/holmer besøkt	7	5	6
Antall øyer/holmer med reir	5	5	6
Antall reir	37	12	37
Antall reir per øy/holme	7,4	2,4	6,2
Reir med egg	34	12	37
Totalt antall egg	135	49	154
Antall egg per reir	4,0	4,1	4,2

*Få reir i verneområdene i 2018 skyldes trolig kalde værforhold

Totalt antall reir og egg for alle områder samlet

3.1.2 Eggsanking, skadefelling og tidligjakt

Eggsanking

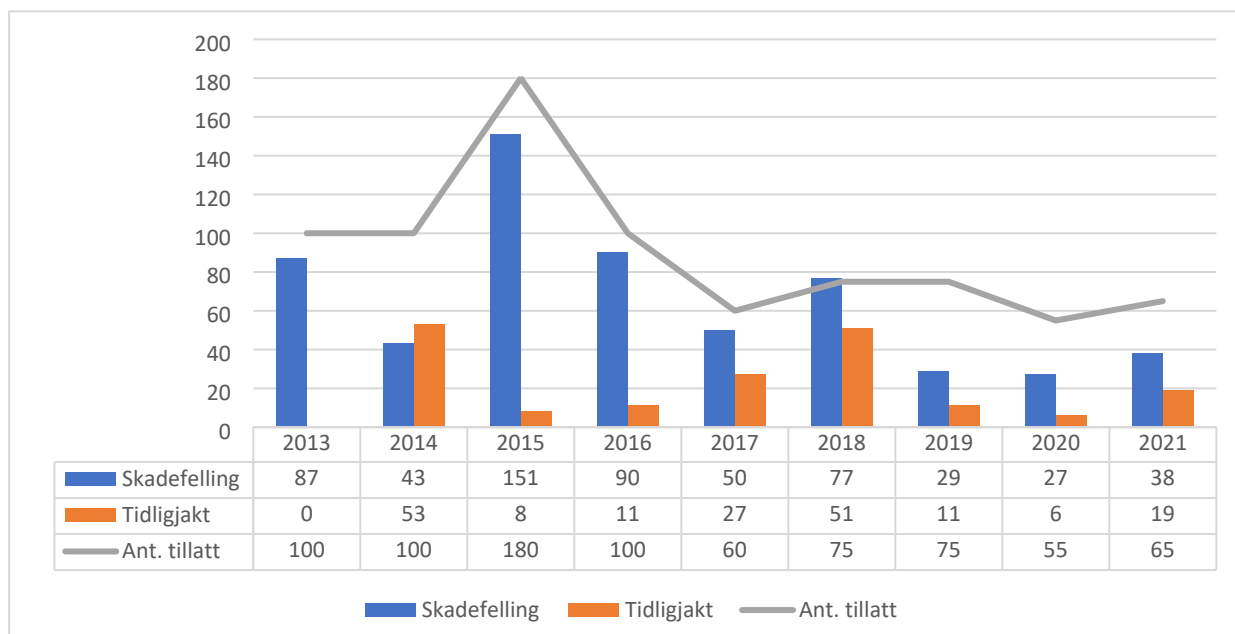
I perioden 2015-2019 ble det også foretatt eggsanking. Det ble tatt totalt 346 egg i løpet av disse fem årene, det tilsvarer et snitt på 70 egg i året. Fordelingen per år har vært som følger: 2015 - 62 egg, 2016 - 56 egg, 2017 - 69 egg, 2018 - 68 egg og 2019 - 91 egg. Dersom man ser disse tallene opp mot antall egg som ble funnet totalt per år i diagrammet på forrige side ser man at det er sanket mellom 25 og 50 prosent av eggene hvert år.

Skadefelling og tidligjakt¹

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Skadefelling	87	43	151	90	50	77	29	27	38
Ant. tillatt	100	100	180	100	60	75	75	55	65
Ant. perioder	2	1	2	1	1	2	3	2	3
Ant. dager totalt	41	34	117	70	35	73	29	24	35
Tidligjakt	0	53	8	11	27	51	11	6	19

Kvitsøy kommune har gitt en eller flere skadefellingstillatelser hvert år siden 2013. Tillatelsene er gitt i tidsrommet fra slutten av februar fram til slutten av juli, og det har vært 1-3 skadefellingsperioder hvert år. De første årene ble det gitt tillatelser til skadefelling i ganske lange perioder om gangen, fra 35 til opp mot 75 dager. Fra 2019 er det ikke gitt skadefellingstillatelse i mer enn 15 dager i strekk. Fra 2013 til 2016 ble det tillatt felt opp mot 100 individer per tillatelse, fra 2017 har dette blitt gradvis redusert til 15-30 individer per periode. I løpet av disse 9 årene har det blitt gitt tillatelse til å felle totalt 710 grågås, og det har blitt felt 592.

I tillegg har det blitt gjennomført tidligjakt i perioden før ordinær jaktstart på høsten, tidligjakten starter 26. juli og pågår fram til 10. august. I årene 2014-2021 ble det felt totalt 186 grågås i forbindelse med tidligjakt. Legger man sammen tallene fra skadefelling og tidligjakt er det felt totalt 778 grågås i Kvitsøy kommune i perioden 2013 til 2021 (tall fra ordinær jakt er ikke inkludert), dette er et snitt på 86 gjess i året.

¹ Tallene er hentet fra rapporter og protokoller som er produsert etter hver skadefellings- og tidligjaktperiode

4 Tiltak

4.1 Eggsanking

Eggsanking og punktering av egg kan være et bestandsregulerende tiltak for å redusere ungeproduksjonen i en lokal gåsebestand. Sanking av egg er et tiltak man bør gjennomføre for å kontrollere bestandsveksten. *Forskrift om jakt- fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseongene fra og med 1. april 2017 til og med 31. mars 2022, § 6*, gir grunneier eller bruker tillatelse til å sanke egg fra grågåås til og med 15 april. Videre gir forskriften Statsforvalteren mulighet til å gi tillatelse til sanking av egg utover denne datoen i områder hvor dette inngår i en godkjent forvaltningsplan på grågåås.

Det er ikke tillatt med eggsanking i den delen av Kvitsøy som er vernet som naturreservat eller fuglefredningsområde uten særlig tillatelse fra Statsforvalteren i Rogaland.

Punktering av egg krever særlig løyve fra Miljødirektoratet, og kan være et effektivt bestandsregulerende tiltak. Det er i utgangspunktet et ønske om at reguleringen av gåsebestanden skal være høstningsbasert, destruering av egg er av etiske grunner problematisk for mange, og kan skape reaksjoner.

4.2 Skremming

Skremming kan omfatte et spekter av tiltak som manuell skremming av fuglene med eller uten hund, lydkanoner, avfiring av skremmeskudd og signalpennner, utplassering av ulike fremmedelementer som fugleskremslere, drager og ballonger. Erfaringene fra andre kommuner viser at ingen av disse tiltakene er fullgode. En kombinasjon av to eller flere tiltak ga best virkning. Ved bruk av fugleskremslere er det viktig å skifte utseende ofte, da fuglene raskt blir vant til skremslene. Helst annen hver dag.

4.3 Gjerde

Her snakker vi først og fremst om de områdene som grenser ned til sjøen. Hensikten er å stenge innsikten fra sjøen for fuglene slik at de ikke ser hva som er på innsiden. Videre vil et gjerde være til hinder for en gås med unger til å komme opp på markene. Dette er lite aktuelt på Kvitsøy da gjessene kommer flygende inn på jordene om våren etter at ungene er flyvedyktig.

4.4 Snorer

Plastbånd har i enkelte tilfeller vist seg å være effektivt, men det er arbeidskrevende og dyrt. Grågååsa både flyr inn på marka og spaserer opp fra sjø eller vann, dermed må man også ha et stengsel mot sjøen hvis det skal settes opp bånd/snor.

4.5 Skadefelling

Viltforskriften gir åpning for skadefelling av viltarter som gjør skade eller som vesentlig reduserer andre viltarters reproduksjon. Grågåås og kanadagås kommer disse inn under denne forskriften og det kommunen gir tillatelse til skadefelling av disse artene etter skriftlig søknad, jf. § 3-5.

Forskriftene for skadefelling forutsetter at andre tiltak skal være prøvd ut før det søkes om skadefelling, som bør være siste utvei, jf. § 3-3, bokstav b. Dersom skadefelling skal iverksettes er det viktig å presisere at dette representerer et unntak fra viltlovens generelle fredningsprinsipper om at viltarter i størst mulig utstrekning skal være fredet i yngletiden.

For at det kan gis skadefelling skal skaden ha skjedd i inneværende sesong og den må være av vesentlig betydning for den skadelidte, eller kunne få tilsvarende betydning dersom skaden fortsetter, jf. § 3-3, bokstav a.

Søknad om skadefelling skal være skriftlig, og skal angi hva det er skade på, i hvilket omfang, hvor skadestedet er og hvilke forebyggende tiltak som er forsøkt for å forhindre/reducere skadeomfanget. Det bør også opplyses om det har vært skade tidligere år.

Ved søknad skal forvaltningsorganet fastsette antall fellinger etter en nærmere vurdering av skadens omfang og betydning i forhold til viltartens bestandssituasjon i kommunen. Hensikten med forskriftene er ikke å åpne for muligheter til generell bestandsdesimering. Skadefellingen skal i utgangspunktet skje på de lokalitetene som er skadet og en tidsbegrensning skal vurderes. Det kan etter forskriften ikke gis flerårige tillatelser. Etter at skadefellingsperioden er over, skal det leveres inn rapport som beskriver hvor mange grågås som er felt, når de var felt, evt. effekt på beitemønster og skadeomfang. Protokoll skal også sendes inn.

4.5.1 Erfaring fra tidligere år

Kommunen har gitt skadefellingstillatelse på ungfugl i varierende perioder fra våren og fram til oppstart av tidligjakt. Tillatelsene har omfattet et begrenset antall fugl på ca. 60 individer spredd over hele perioden. Denne jakta har kun foregått på hovedøya og hensikten har vært å skremme bort gjessene. Tillatelsene er gitt i begrensede perioder etter skriftlig søknad fra grunneiere.

Erfaringen viser at ved skadefelling i tidsrommet fra februar/mars fram til 26. juli trekker fuglene bort fra områdene hvor det jaktes, men at de senere trekker tilbake. Dette viser at dersom man opprettholder et visst jaktpress vil gjessene føle seg utrygge og ikke oppholde seg på dyrka mark hele tiden. Ser man tilbake på de årene som har gått siden 2011, kan det konkluderes med at denne måten å praktisere skadefelling på i stor grad har vært vellykket. Det økte jaktpresset på gjessene har ikke ført til reduksjon av antall grågås på Kvitsøy.

Se også kap. 3.1.2 for statistikk fra tidligere års skadefelling.

4.6 Jakt/regulering

I Norge er det en praksis i viltforvaltningen at man i utgangspunktet skal regulere bestanden av jaktbare arter som gjør skade gjennom den ordinære jakta. For gjess kan denne praksisen i mange tilfeller vise seg å ikke fungere. Bakgrunnen for dette er at gjessene borte i perioden med ordinær jakttid. Enkelte arter er totalfredet og/eller det kan være jaktrestriksjoner i de områdene hvor de oppholder seg.

I årene etter at forvaltningsplanen først ble vedtatt har man, gjennom lokal forskrift for jakt av grågås, utvidet den ordinære jakten med 15 dager i forkant, fra og med 26 juli. Dette er gjort etter søknad til Statsforvalteren og siste lokale forskrift var gyldig fram til 9 august 2021. De ordinære jakttidene revideres hvert 5 år og dagens jakttider gjelder fram til 31 mars 2022, dermed må det søkes om ny lokal forskrift for utvidet jakt til neste år med gyldighet fra 26 juli 2022 fram til 2027.

4.7 Etablering av nye friområder/beiteområder

Skal man lykkes å presse gåsa bort fra et beiteland og hindre at den slår seg ned i et område, er det viktig at man har et «friområde» hvor gåsa får være i fred. Dette området kan være areal som er gått ut av produksjon. Det er viktig at friområdene skjøtes i form av beiting, gjødsling, evt. slått slik at de blir attraktive for gåsa. I friområdene bør det inngås avtaler med grunneierne slik at de får en kompensasjon for fôret de opparbeider for fuglene. Friområdet bør ligge i nærheten av de områdene man ikke ønsker fugler. Det beste er at de ligger mellom hekke- og beiteområdene.

4.8 Endring av avlingstype eller tidspunkt for høsting

Grågåsa ser ut til å foretrekke noen planter framfor andre. I forsøk foretatt av Norsk institutt for planteforskning, Tjøtta fagsenter, viser det seg at grågåsa foretrekker engsvingel, raigras og timotei framfor hundegras og strandrør. Hundegras beites av gåsa, men ikke like hardt som de mer prefererte engartene. Hundegras har raskere gjenvekst etter beiting enn timotei, engraps og engsvingel.

Grågåsa ser ut til å foretrekke gras med en viss alder og kvalitet, noe som kan påvirkes gjennom tidspunktet for innhøsting. Et visst tap i førmengde må regnes med ved høsting på et ugunstig tidspunkt, men dette kan kompenseres ved bedre andreslått.

5 Prioriterte tiltak

5.1 Null-hypotese

Hvis ingen tiltak iverksettes vil beiteskadene, både på kort og lang sikt, bli minst like store som i dag, og mest sannsynlig vil de øke betydelig. Årsaken til dette er at grågåsa hekker i kommunen og bestanden vil etter all sannsynlighet fortsette å øke slik tilfellet har vært de siste årene.

Et annet problem er at det stadig blir restriksjoner på jakt i flere områder, og hvis det ikke er mulig å gjøre lovlige tiltak vil faren for selvtækt øke.

5.2 Friområde²

Friområder er områder hvor gåsebeiting tillates og hvor bruker/eier kan få en form for kompensasjon for skaden. Alle andre områder regnes som skremmeområder, og her vil det legges til rette for at grunneier kan nytte seg av ulike metoder for å holde gjessene borte. Det at gjessene har områder hvor de kan beite i fred gjør at de blir mindre stresset, da de vil søke til disse områdene og beiteskadene ellers vil bli redusert.

Slik situasjonen er i dag på Kvitsøy er det ingen passende friområder på hovedøyene. Det foregår hekking på flere av holmene rundt hovedøya, og det er også beiting av sau på mange av disse. Det er viktig at friområdene for grågåsa blir noe kultivert for å gi gras som gåsa vil ha. Dette kan oppnås ved beiting og eventuelt at det foretas noe slått i tillegg til begrenset bruk av gjødsling.

Når det gjelder flere av de holmene som er foreslått som friområde er disse kartlagt for naturtyper i «Miljørapport nr. 1. 2009 - Supplerende kartlegging av naturtyper i Rogaland i 2008». Denne rapporten beskriver mange av holmene og gir klare signaler om ønskelig skjøtsel. Faren ved å endre bruken av holmene er gjengroing ved opphør av beite, samt fysiske inngrep og gjødsling. På bakgrunn av denne rapporten, og de truslene som den skisserer, bør det ikke være de store motsetninger ved at holmene nyttes som friområder for grågåsa. Fortsatt beiting av sau er positivt og begrenset kultivering av enkelte områder bør også være positivt for naturtypene.

5.3 Skremmeområdene³

Skremmeområder er først og fremst de områdene hvor man ikke ønsker beiting av grågås. Det vil si de områdene hvor det er konflikt mellom beiting av sau/storfe og gås, og de områdene som ikke kan høstes grunnet beiting/avføring fra grågåsa.

Alle tiltak for skremmeområdene er skissert under kapittel 4 i denne planen.

Bestanden og beitepresset øker, derfor er det viktig å videreføre den strategien som har blitt brukt i årene som har gått:

- Tidlig jaktstart fra 26. juli.
- Opprettholde skadefelling av ikke-hekkende fugl (ungfugl og fugl i flokk) fra februar og fram til jaktstart 26 juli. Skadefellingen skal skje i hele perioden, og bør foregå ved at det feller noen få fugler om gangen over flere dager for å skape utrygghet i flokkene slik at fuglene trekker bort fra de områdene hvor de gjør mest skade. Det er en forutsetning at skadefelling skjer i kombinasjon med andre forebyggende tiltak som beskrevet i forvaltningsplan for grågås og innsendt søknad om skadefelling. Disse tiltakene kan bidra til å redusere den lokale bestanden noe og er også preventiv ved at gåsa blir mer sky overfor mennesker og områder som forbindes med fare.

² Se grønne områder i kart side 17

³ Se rosa områder i kart side 17

- Eggsanking og registrering av reir har i flere år vært et tiltak som har blitt gjennomført, dette må man fortsette med, da det er et tiltak som bør bidra til at bestanden holdes nede.

6 Økonomiske virkemidler

6.1 Offentlige tilskudd

Departementet overfører en viss sum årlig som «tilskuddsmidler» til sine underliggende direktorater. Deler av disse blir fordelt videre til de enkelte fylkene. Kommunen har mulighet til å søke om midler til tiltak som for eksempel viltforvaltning. Det kan også søkes om erstatning av skader etter beiting av gjess.

7 Oppsummering

Siden det på Kvitsøy er slik at problemene er på hovedøya, mens det er etablert friområder på holmene rundt, kan det være vanskelig å iverksette tiltak som vil være fullt ut gode nok til å løse alle problemene.

På hovedøya, i de mest utsatte skadeområdene, er det diverse skremmetiltak aktuelt i tillegg til skadefelling av ungfugl. Skremmetiltakene og skadefellingene vil forhåpentligvis medføre at fuglene føler seg utrygge og skyr disse områdene. Videre er det også aktuelt å søke om tillatelse til å framskynde jakta fra 10. august til 26. juli, samt intensivere jakta. Da vil det være flere fugler å jakte på, enn det man får ved jaktstart 10. august når gjessene stort sett har trukket vekk fra øya.

Videre bør man videreføre sanking av egg. Samtidig som det sankes egg bør det registreres (telle) antall reir, slik at man på sikt kan få en oversikt over størrelsen på hekkingen.

Så langt har man ikke registrert beiteskadene. Dette bør man forsøke å få registrert, slik at man har reelle tall å vise til. Dette gir i framtiden et godt grunnlag ved søknad om eventuelle ekstraordinære tiltak.

Alle holmene bør fungere som friområde, slik at gjessene kan føle seg trygge her. Konsekvensen av dette er at all jakt på gjess bør foregå på hovedøya og ikke på holmene. For at holmene skal fungere som friområde for gjessene må beitepresset av sau holdes oppe. Videre bør det bli utført slått der det er mulig og begrenset gjødsling av områder med vegetasjon som er attraktiv for gjessene.

8 Kilder og referanser

Lover og forskrifter:

Forskrift om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark (viltforskriften).

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-04-01-565>

Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseongene fra og med 1. april 2017 til og med 31. mars 2022.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-01-25-106?q=tidligjakt>

Lokal forskrift for jakt av grågås, Finnøy, Kvitsøy og Rennesøy kommunar 2019 – 2021.

<https://www.kvitsoy.kommune.no/globalassets/dokument/informasjonskriv/lokal-forskrift-2019.pdf>

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>

Rapporter og notater:

Direktoratet for naturforvaltning (1996). *Handlingsplan for forvaltning av gjess (DN-rapport 1996-2)*.

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/746/dn-rapport-1996-2.pdf>

Fylkesmannen i Rogaland (2009). *Supplerende kartlegging av naturtyper i Rogaland i 2008 (miljørapport nr. 1 – 2009)*

https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-rogaland/dokument-fmro/miljo/rapportar/jordal_johnsen2008_natypkartlegg_rog_20086mb_so80y.pdf

Norsk institutt for planteforskning og Norsk institutt for naturforskning, NINA (2005). *Evaluering av forvaltningsplaner for gås i Norge*.

https://evalueringsportalen.no/evaluering/evaluering-av-forvaltningsplaner-for-gaes-i-norge/2004_514%20-%20Planteforsk_NINA%20-%20Evaluering%20av%20forvaltningsplaner%20for%20g%C3%A5s%20i%20Norge.pdf/@@inline

Norsk institutt for naturforskning, NINA (2016). *Statusoversikt for jaktbart småvilt*.

<https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2374523>

Norsk institutt for naturforskning, NINA (2018). *Skadefelling av grågås på Kvitsøy i 2018. Antall og aldersfordeling av felte gjess*. (NINA Prosjektnotat 75)

Norsk institutt for bioøkonomi, NIBIO (2019). *Grågåsa er sulten døgnet rundt – og liker aller best å spise av husdyras matfat*.

https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2631383/NIBIO_POP_2019_5_36.pdf?sequence=1

Veiledninger:

Norges Bondelag (2001). *Hvordan forebygge beiteskade av gjess.*

<https://www.bondelaget.no/getfile.php/13700591-1433753831/MMA/Nettbutikk/Kunnskapsmaterieell/Hvordan%20forebygge%20beiteskader%20av%20gjess.pdf>

Miljødirektoratet (2021). *Veileder – Vilt som gjør skade.*

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/vilt/vilt-som-gjor-skade/>

Miljødirektoratet (2021). *Veileder – Behandle søknad om skadefelling.*

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/jakt-felling-og-fangst/myndigheter/behandle-soknad-om-skadefelling/>

Lokale rapporter og protokoller

Gåsetelling på Kvitsøy 2015 - metode og resultater.

Gåsetelling på Kvitsøy 2016 - metode og resultater.

Gåsetelling på Kvitsøy 2017 – resultater og oppsummering for perioden 2015-2017

Gåsetelling på Kvitsøy 2018

Gåsetelling på Kvitsøy 2019

Rapporter og protokoller fra skadefelling og tidligjakt 2013 - 2021

9 Vedlegg – kart

